Consultatienotitie Warmte

Inleiding

In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt om verdere opwarming van de aarde te voorkomen. Dit gaan we bereiken door de CO_2 te beperken en terug te dringen. In 2030 moet de uitstoot gedaald zijn met 49%, in 2050 met 90%. Een van de manieren om dit te bereiken is door het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving te beperken. Aardgas is een fossiele brandstof, en bij de verbranding ervan komt CO_2 vrij. Zonder aardgas is er dus ook minder CO_2 uitstoot. Daarom is afgesproken dat alle woningen, voor zover mogelijk, in 2050 van het aardgas af zijn. Nieuwbouw wordt sinds 2018 al aardgasvrij opgeleverd en in de komende 30 jaar volgen ook de rest van de woningen in Nederland. Voor de jaren tot 2030 is voorzien dat 20% van de gebouwde omgeving van het aardgas af zal gaan.

Dit is een hele onderneming. Daarom schrijft elke gemeente een Transitievisie Warmte. In dit document wordt beschreven hoe de strategie richting aardgasvrij eruit gaat zien, met een nadruk op de periode tot 2030. In de visie wordt beschreven welke alternatieve technieken en warmtebronnen er beschikbaar zijn en ook wordt een eerste planning gegeven, van de wijken waarin tot 2030 mee aan de slag wordt gegaan. Elke vijf jaar wordt de visie herzien, om innovaties en ontwikkelingen mee te kunnen nemen, en bij te stellen waar nodig.

Gemeente Nijkerk heeft de eigen ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Deze ambitie is vastgelegd in de Routekaart Nijkerk Energieneutraal 2050, die in juni 2019 door uw gemeenteraad is vastgesteld. Energieneutraal betekent dat je evenveel duurzame energie opwekt als je verbruikt. Om dit te realiseren is het ten eerste belangrijk om veel energie te besparen. Immers, wat niet verbruikt wordt, hoeft ook niet te worden opgewekt. Ook is de overstap van aardgas naar alternatieve, duurzame warmtebronnen een belangrijke stap. Aardgas is geen duurzame energiebron, dus om energieneutraal te worden, moeten we ook van het aardgas af.

Het is belangrijk om niet uit het oog te verliezen dat de overstap naar aardgasvrij geen doel op zich is, maar een middel om bij te dragen aan het voorkomen van de verdere opwarming van de aarde, door het beperken en verlagen van de CO_2 -uitstoot.

Waar staan we nu?

Ook in gemeente Nijkerk zullen we dus gaan toewerken naar een aardgasloze toekomst. De Transitievisie Warmte is een eerste middel om daartoe te komen. In deze visie wordt de strategie uiteengezet om de warmtetransitie te bewerkstelligen. Daarna volgen nadere onderzoeken, gesprekken op wijkniveau en wijkuitvoeringsplannen.

In deze notitie zetten we uiteen wat we tot nu toe weten, en welke strategie daar onzes inziens bij hoort. Deze strategie zal onderdeel uitmaken van de uiteindelijke Transitievisie Warmte, die eind van het jaar moet worden vastgesteld. Een eerste versie van de visie zelf is bijgevoegd als bijlage.

Raadsconsultatie (november 2020)

In november 2020 hebben we uw raad al geconsulteerd over de warmtevisie. Daarbij heeft u een aantal aandachtspunten meegegeven. Samengevat zijn dat de volgende punten:

- Keuzevrijheid
- Betaalbaarheid en haalbaarheid
- Geen overhaaste beslissingen
- Benutten van koppelkansen
- Ervaringen opdoen
- Bewezen technieken als uitgangspunt
- Stapsgewijze aanpak
- Mogelijkheid Isolatievisie

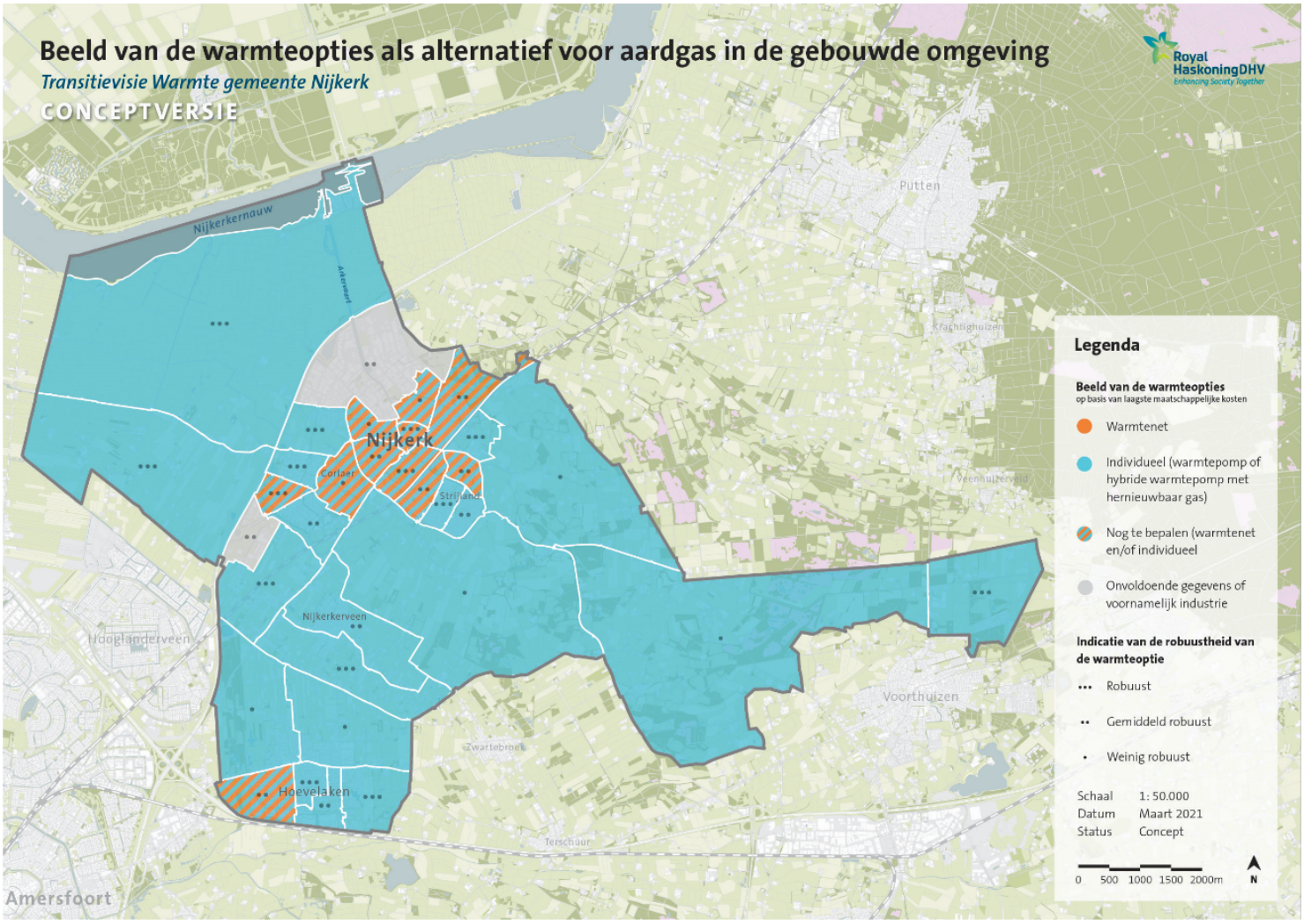
Deze aandachtspunten zijn meegenomen in de strategie die momenteel wordt uitgewerkt.

Technische analyse

Om ons meer inzicht te geven in de warmteopties als alternatief voor aardgas in de gebouwde omgeving hebben we ingenieursbureau RoyalHaskoning DHV in de arm genomen. Zij hebben een technische analyse gedaan, op basis van de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), de eerder uitgevoerde Warmteverkenning voor de gemeente Nijkerk, (publieke) data over onder andere warmtebronnen, zoals restwarmte, bodemwarmte en aquathermie, en overige informatie die door de gemeente en stakeholders zoals Liander en de woningstichtingen is gegeven. Hierbij valt te denken aan informatie over gas- en elektriciteitsnetten (en wanneer deze bijvoorbeeld zijn afgeschreven), werkzaamheden aan bijvoorbeeld riool, wegen en woningcomplexen, en leeftijd en energielabels van woningen.

Deze informatie is samengevoegd en daar is een zogenaamde WAT-kaart uit voortgekomen. Deze kaart laat aan de hand van de laagste maatschappelijke kosten zien wat per buurt de mogelijke warmteopties zijn. Daarbij wordt een hoofdzakelijk verschil gemaakt tussen buurten waar een warmtenet de beste optie is, buurten waar een individuele oplossing de beste optie is (daar onder valt te verstaan een warmtepomp of een hybride warmtepomp met hernieuwbaar gas), of buurten waar de twee opties nagenoeg gelijk zijn en dus verder onderzoek nodig is. De beste warmteopties per buurt worden dus bepaald aan de hand van de laagste maatschappelijke kosten. Maatschappelijke kosten zijn alle kosten die gemaakt moeten worden om deze optie te realiseren, dus bijvoorbeeld aanleg warmtenet, verzwaren elektriciteitsnet, maar ook de aanpassingen die nodig zijn aan de woningen. In andere woorden, de totale financiële consequenties die er voor de maatschappij aan hangen.

In de kaart hieronder wordt weergegeven wat de warmteopties zijn per buurt, waarbij de weergegeven beste optie dus is bepaald door de laagste maatschappelijke kosten:

- Zoals te zien is, kleuren veel gebieden blauw. Dit betekent dat voor deze gebieden een individuele oplossing naar voren komt. Hier is het dus niet rendabel om een warmtenet aan te leggen. Dit hangt mede samen met de lage dichtheid van de bebouwing.
- Er zijn geen buurten die oranje gekleurd zijn. Dit betekent dat het warmtenet nergens als evidente oplossing naar voren komt. Dit komt omdat er weinig warmtebronnen beschikbaar zijn in gemeente Nijkerk.
- Wel is er een aantal gebieden die gestreept zijn. Voor deze gebieden zijn de kosten voor individuele oplossingen en een warmtenet nagenoeg gelijk. Hiervoor is nader onderzoek nodig om te bepalen welke optie de voorkeur geniet. Voor de blauwe gebieden kunnen we in ieder geval redelijk veilig zeggen dat het een individuele oplossing moet gaan worden.

Per gebied kunnen de conclusies als volgt worden samengevat:

Nijkerk & Hoevelaken
❖ Warmtenet en individuele oplossingen (all electric) liggen dicht bij elkaar (qua maatschappelijke kosten)
❖ Sommige buurten individueel, vanwege onvoldoende beschikbaarheid van bronnen voor het warmtenet
❖ Mogelijkheden voor diepe en ondiepe geothermie lijken beperkt, maar we volgen ontwikkelingen

Nijkerkerveen / Holkerveen
❖ Hybride warmtepompen met groen gas en/of all electric
❖ Bij onvoldoende groen gas alleen all electric
❖ Warmtenet is ook denkbaar als deeloplossing, maar gebrek aan lokale warmtebronnen

Landelijk gebied
❖ Hybride warmtepompen met groen gas en/of all electric
❖ Bij onvoldoende groen gas alleen all electric
❖ Tot 2030 weinig kansen voor groen gas en waterstof

Wat weten we nog niet?

Er is in Nederland nog weinig ervaring met de warmtetransitie. We staan echt aan de beginfase. Landelijk worden er op meerdere wijken in het kader van Programma Aardgasvrije Wijken pilots uitgevoerd, maar de resultaten zijn nog niet echt bemoedigend. Er is al veel kennis, en er zijn al heel wat mogelijkheden qua techniek, maar het zogenaamde ‘Ei van Columbus’ is nog niet gevonden. In andere woorden, er is nog niet één strategie die overal met succes kan worden toegepast. Daarnaast weten we dat er allerlei technieken in ontwikkeling zijn, bijvoorbeeld op het gebied van waterstof en geothermie, maar we weten niet in hoeverre we hier rekening mee kunnen houden voor gebruik in de toekomst. Van waterstof bijvoorbeeld wordt verwacht dat het voornamelijk toepassing zal krijgen in de zware industrie- en transportsectoren. Tegelijkertijd loopt er in het land wel een aantal pilots waarin waterstof wordt gebruikt om een woonwijk te verwarmen.

Financieel

Ook op financieel gebied is er nog veel dat we niet weten. Vanuit de overheid is het streven om de warmtetransitie uit te voeren onder behoud van woonlastenneutraliteit. Maar met het gegeven dat transitie per huis gemiddeld zo’n €35.000 zal kosten, is het momenteel nog niet duidelijk hoe dat bewerkstelligd moet worden. De (Rijks)overheid verzorgt wel al een heel aantal financiële initiatieven, maar daarmee zijn we er nog niet. Hieronder een kort overzicht:

Het Nationaal Warmtefonds: Het fonds is in februari 2020 van start gegaan met financiering voor verduurzaming met lange looptijden, lage rentes en een zeer brede doelgroep van woningeigenaren en VvE’s. Op dit moment kunnen alle woningeigenaren die op basis van de reguliere leennormen in

aanmerking komen voor financiering, een lening afsluiten bij het Nationaal Warmtefonds, ongeacht of sprake is van een collectieve aanpak. Het Warmtefonds gaat in de loop van 2021 ook senioren financieren die op grond van hun leeftijd bij een marktpartij geen financiering (meer) kunnen krijgen.

De Energiebespaarhypotheek[1]: Deze hypotheek wordt verstrekt door het Nationaal Warmtefonds en zal ergens in 2021 van start gaan. Deze hypotheek maakt het voor mensen zonder leenruimte (doordat zij hun maximale leenruimte al hebben gebruikt of door een BKR-registratie), mogelijk om verduurzamingsmaatregelen te financieren wanneer deze uitgevoerd worden in het kader van gemeentelijke wijkaanpakken. Datzelfde geldt wanneer hun koopwoning onderdeel is van een aaneengesloten rij woningen of een appartementencomplex met veel corporatiewoningen, het zogeheten gespikkeld bezit, en de woningcorporatie de huurwoningen wil gaan verduurzamen.

ISDE-subsidie: De investeringssubsidie Duurzame Energie is sinds dit jaar uitgebreid met isolatiemaatregelen (de SEEH-subsidie is daarmee komen te vervallen). Woningeigenaren kunnen nu subsidie aanvragen voor warmtepompen en zonneboilers, maar ook voor twee of meer isolerende maatregelen, of voor een combinatie van beiden.

RREW-subsidie: De Regeling Reductie Energieverbruik voor Woningeigenaren en huurders is gericht op het treffen van kleine energiebesparende maatregelen in de woning. Gemeentes konden deze subsidie aanvragen en kunnen daarmee inwoners stimuleren en faciliteren op het gebied van kleine maatregelen, zoals LED-lampen en tochtstrippen. De subsidie is ook in te zetten voor persoonlijk advies. De gemeente Nijkerk heeft onlangs ook een RREW-subsidie van circa € 120.000, - verkregen.

Naast deze overheidsinstrumenten zijn er ook middelen om vanuit de hypotheek een verduurzaming van de woning te financieren. Dit kan door bij het afsluiten van een hypotheek voor aankoop rekening te houden met de kosten van verduurzaming, of door het verhogen van de bestaande hypotheek. Er wordt nog volop gewerkt, onder andere door de banken, aan goede hypotheek-constructen. Het college is op dit punt ook actief in gesprek met de Rabobank Randmeren die hierin ook een duidelijke duurzaamheidsambitie heeft.

Gemeente Nijkerk biedt zelf een duurzaamheidslening, die woningeigenaren kunnen afsluiten om verduurzamende maatregelen te treffen in hun eigen woning.

Als laatste zetten veel verduurzamers het eigen spaargeld in om hun woning te verduurzamen.

Zo bezien, zijn er al best wel wat financiële instrumenten, hoewel er veel nog uitgezocht moet worden en/of in de opstartfase zit. Dit laat onverlaat dat er heel veel mensen zijn die nog niet ‘mee’ of ‘om’ zijn, en die (nog) niet genegen zijn om hun spaargeld uit te geven aan verduurzamende maatregelen of daarvoor een (aanvullende) lening of hypotheek af te sluiten, en die van mening zijn dat ‘als de overheid zo graag wil verduurzamen, dan moeten ze dat ook maar zelf betalen’. Dan maakt het niet uit welke financiële middelen worden aangeboden. Eerst moet de wil er zijn, de rest volgt dan later. Er is op dit vlak dus ook nog veel te winnen.

Uitkomsten participatie

Parallel aan het uitvoeren van de technische analyse zijn we gestart met een participatietraject, om erachter te komen hoe onze inwoners tegen dit vraagstuk aankijken, en van hen input op te halen om mee te nemen in de visie. Immers, deze transitie is iets wat we met z’n allen gaan doen, en inwoners zullen er het meeste van gaan merken.

Citisens rapport

Naast onderzoek naar de technische mogelijkheden, hebben we ook onderzoek uit laten voeren naar de sociale samenstelling van de buurten en wijken. Dit heeft zich vertaald in een achttal inwonersprofielen, die allemaal een eigen karakteristiek hebben qua betrokkenheid, bereikbaarheid, houding ten aanzien van duurzaamheid, etc. Deze profielen geven ons handvatten in onze

[1] De Energiebespaarhypotheek borgt dat woningeigenaren niet in de problemen komen door de financiering. Er wordt afgelost naar draagkracht en een eventuele restschuld aan het einde van de looptijd van de lening, danwel bij verkoop van de woning, wordt kwijtgescholden. Dit geldt dus alleen voor woningeigenaren binnen collectieve aanpakken, zoals het Programma Aardgasvrije Wijken.

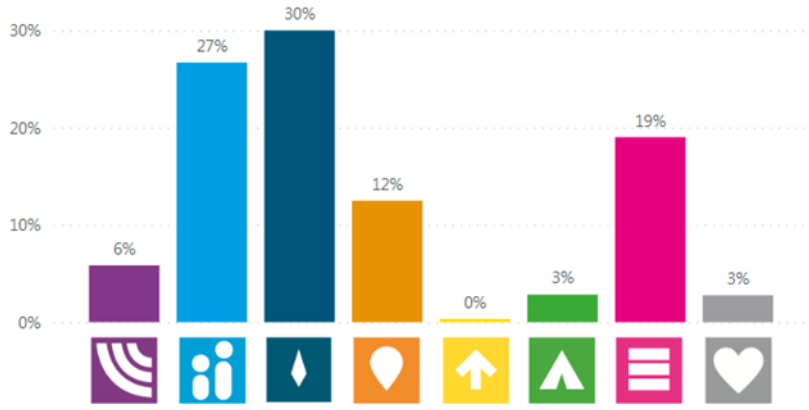
communicatie en participatie richting de verschillende buurten, en inzicht in motieven en beweegredenen om wel of niet mee te doen aan de energietransitie.

Uiteraard is iedereen uniek, en niet in hokjes in te delen. Deze inzichten kunnen ons echter wel helpen in het zoeken van een juiste benadering voor de verschillende bevolkingsgroepen. Ook geven ze een beeld van de verdeling van deze profielen over de verschillende gebieden. Met de informatie over deze profielen kunnen we ook een voorzichtige inschatting maken van de buurten waar mogelijk veel enthousiasme zit, en juist ook de buurten waar de kans groter is dat mensen mogelijk ‘achterblijven’ in de transitie. Dit vervangt natuurlijk nooit het gesprek op wijk- en straatniveau, maar kan wel dienen als achtergrondinformatie

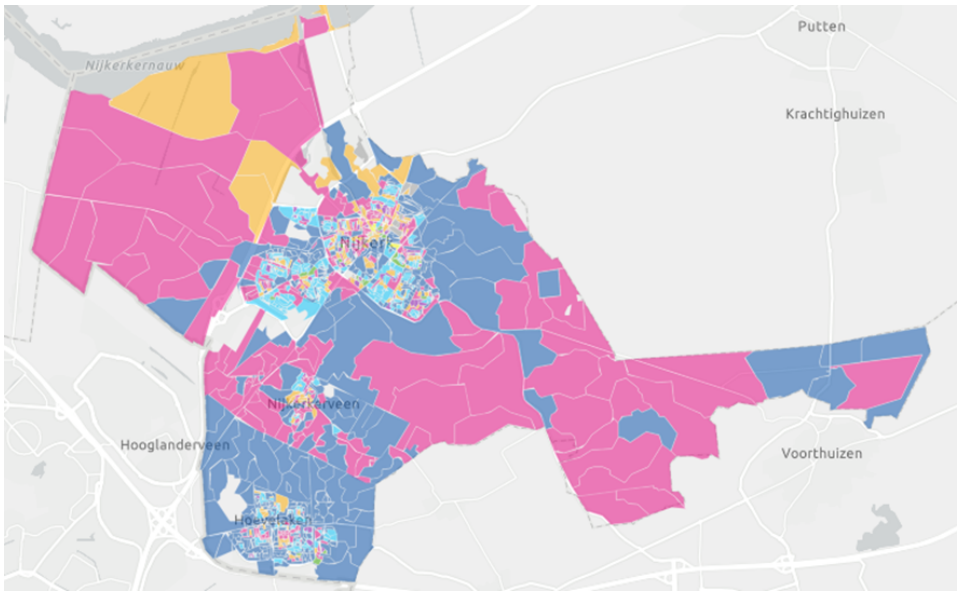
Een kort overzicht van de profielen en waar ze vertegenwoordigd zijn:

Figuur 1 De profielen in het kort

Figuur 2 De vertegenwoordiging in gemeente Nijkerk

Figuur 3 De geografische verspreiding (gekleurd naar de grootste groep)

Klankbordgroep Warmte

We hebben een klankbordgroep gevormd met een aantal inwoners. Deze klankbordgroep is twee keer in zijn huidige samenstelling bijeengekomen, en één keer in kleiner verband. We hebben gepraat over participatie en het betrekken van mede-inwoners, en techniek. Wat wij tot op heden hebben meegekregen kan samengevat als volgt worden weergegeven:

- Transparant en eerlijk
- Goede informatievoorziening
- Meebeslissen
- Delen van ervaringen
- Duidelijke plannen
- Isolatievisie/handleiding

Daarnaast gebruiken we de vragen die zij hebben gesteld als input/basis voor de Q&A die op de website www.duurzaam-nijkerk.nl zal komen te staan.

Inwonersbijeenkomsten

In april hebben we een aantal inwonersbijeenkomsten georganiseerd. Het waren drie avonden, gericht op respectievelijk Hoevelaken, Nijkerk, en Nijkerkerveen en het buitengebied. Er was voor gekozen om de avonden op te splitsen om zo beter beeld te krijgen van de vragen die er leven in de verschillende gebieden, want dat kan overal anders zijn. Ook was de setting daardoor kleiner, waardoor we meer vragen konden beantwoorden. De opzet van de avonden was enerzijds om te informeren en de deelnemers mee te nemen in het proces tot nu toe. Anderzijds was het ook bedoeld om input op te halen voor de visie en strategie. Daar is het volgende uit voortgekomen (samengevat):

- Zorg voor een goede informatievoorziening, zowel qua proces als inhoudelijk
- Iedereen betrekken, niet alleen de koplopers, hierbij ook rekening houden met mensen die de krant of social media/website niet lezen
- Betaalbaarheid
- Onafhankelijk en persoonlijk advies
- Concrete voorbeelden en ervaringen laten zien en delen

Voorgestelde strategie

Inleiding

Samengevat zijn er op het gebied van techniek nog veel onzekerheden, en is er in gemeente Nijkerk daarnaast weinig zicht op collectieve oplossingen wegens een gebrek aan warmtebronnen. Er zijn op basis van de huidige techniek dus geen evidente, pasklare warmteoplossingen. Ook op financieel vlak zijn de aangedragen oplossingen nog niet toereikend. In de participatie is naar voren gekomen dat er al veel betrokken mensen zijn, die graag iets willen doen, maar wel behoefte hebben aan een goede informatievoorziening en duidelijkheid in het proces. Ook beslissen ze graag mee en willen ze goed op de hoogte worden gehouden. Er is echter ook aangegeven dat er nog veel inwoners zijn die we 'missen'. Op de bijeenkomsten komen voornamelijk mensen die er mee bezig zijn.

Op basis van deze informatie hebben we voor onze strategie een aantal uitgangspunten geformuleerd, die als doel hebben om draagvlak en gunstige omstandigheden te creëren voor de verdere warmtetransitie:

1. De focus ligt de eerste jaren op *no-regret* maatregelen;
2. We zetten in eerste instantie in op verleiden, dan op verzoeken en pas in laatste instantie op verplichten. Daarbij leggen we nadrukkelijk een koppeling met andere gemeentelijke activiteiten, waaronder de herinrichting van wijken;
3. We nemen een aantal jaar de tijd om verder onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een warmtenet in de daarvoor aangemerkte buurten, en koppelen daar een *go-no go*-moment aan;
4. We creëren een helder financieel plaatje voor de bekostiging van alle maatregelen.

Beoogd effect

De warmtetransitie brengt veel verandering met zich mee. Het doel van deze strategie is om alle betrokkenen een zo duidelijk mogelijk handelingsperspectief te geven. Voor inwoners betekent dit dat ze met een gerust hart hun woning kunnen verduurzamen, omdat ze weten wat ze kunnen verwachten en welke mogelijkheden er voor handen zijn.

Uitleg uitgangspunten

1. De focus ligt de eerste jaren op *no-regret* maatregelen

De focus komt in de eerste jaren vooral te liggen op de n*o-regret* maatregelen. Dit zijn maatregelen die je altijd kan treffen, ongeacht de warmtevoorziening. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld isoleren, elektrisch koken, LED-lampen, en ventilatie.

Isolatievisie

Onderdeel van deze focus is een zogenaamde isolatievisie, die voor verschillende types woningen uit verschillende bouwjaren laat zien welke (isolatie)maatregelen je kan treffen, hoeveel dat kost en wat het je oplevert (plus terugverdientijd). Het Energieloket zal hierbij ook een belangrijke rol gaan spelen, door bijvoorbeeld het organiseren van informatieavonden over energiebesparing en isoleren (dit gebeurt nu ook al, maar dat kan dan vaker, en zichtbaarder). Voor de monitoring leggen wij een link met de 'Transitiegerede huizen', zoals ook opgenomen in de Routekaart Energieneutraal Nijkerk 2050.

Standaard voor woningisolatie

Het Rijk komt met een standaard voor woningisolatie, die er specifiek op is gericht om woningeigenaren handelingsperspectief te bieden in de situatie dat de beschikbaarheid en kosten van het duurzame woningalternatief nog niet bekend zijn. De standaard richt zich op het op peil krijgen van woningen tot een bepaalde isolatiestandaard. Deze realisatie kan stapsgewijs plaatsvinden. De Standaard houdt rekening met verschillende (financiële) situaties, en is gekoppeld aan bouwkundige kenmerken. Uitgangspunten zijn dat alle maatregelen binnen de bestaande constructie kunnen worden getroffen om bouwkundig ingrijpen zoveel mogelijk te beperken, dat de ruimte binnen de constructie maximaal wordt benut, dat het goede maatregelen zijn vergelijkbaar met recente kwalitatief hoogwaardige maatregelen bij woningrenovaties van corporaties en dat zoveel als mogelijk

voorkomen wordt dat ingrijpende aanpassingen aan de warmteafgiftesystemen nodig zijn. De drempel om te isoleren wordt daarmee zoveel mogelijk verlaagd.

De toepassing van de Standaard heeft de volgende effecten:

- Minder warmteverlies; hetgeen betekent dat er minder warmte hoeft te worden geleverd en als gevolg hiervan minder CO_2-uitstoot plaatsvindt, zolang de bronnen nog niet volledig zijn verduurzaamd;
- Er worden lagere temperaturen in de radiatoren en/of vloerverwarming mogelijk; een lagere temperatuur kan efficiënter worden opgewekt en getransporteerd. Ook restwarmte op lagere temperaturen kan direct benut worden zonder dat deze met behulp van elektriciteit opgewaardeerd hoeft te worden.
- Door beide effecten kunnen meer woningen worden voorzien vanuit dezelfde bron of is per woning minder duurzame energie nodig.

Inzetten op energiebesparing, via een Standaard voor woningisolatie, zorgt ervoor dat het realiseren van de klimaatdoelen voor de gebouwde omgeving in 2050 niet alleen afhankelijk is van de beschikbaarheid van voldoende betaalbare duurzame warmtebronnen.

Deze Standaard kan dan onderdeel zijn van de isolatievisie. Hiermee kunnen we woningeigenaren helpen bij het stapsgewijs verduurzamen van hun woning, met een duidelijk beeld van de kosten en wat het gaat opleveren.

Andere no-regret maatregelen

Er zijn ook andere maatregelen die je altijd kan treffen, ongeacht wat de toekomstige warmtevoorziening van je woning gaat worden. Er valt te denken aan elektrisch koken, LED-lampen ventilatie of zonnepanelen. Ook dit zijn maatregelen die eigenlijk altijd zonder spijt getroffen kunnen worden, omdat ze altijd wat opleveren en/of omdat ze in de toekomst sowieso nodig zullen zijn. Het Energieloket kan ook hier weer een belangrijke rol spelen, door onafhankelijk advies te bieden. Onderdeel hiervan is het ontwikkelen van een *infographic* die mensen kan helpen bij het maken van keuzes wanneer installaties in hun woning toe zijn aan vervanging, zoals de Cv-ketel en het gasfornuis.

2. We zetten in eerste instantie in op verleiden, dan op verzoeken en pas in laatste instantie op verplichten

Er is nog veel onduidelijk, zowel financieel, technisch als juridisch, de kosten zijn nog erg hoog, en nog lang niet iedereen is ‘aangehaakt’. Op landelijk niveau lopen er diverse pilotprojecten, onder andere in het kader van de Proeftuinen Aardgasvrije Wijken. Deze pilots zullen naar verwachting veel waardevolle informatie opleveren die ook toepasbaar kan zijn in de gemeente Nijkerk. Gecombineerd met het feit dat collectieve oplossingen nergens duidelijk als preferente optie naar voren komen, lijkt het onrealistisch om meteen al in te zetten op het volledig aardgasvrij maken van wijken. Daarom zetten we in eerste instantie in op ‘verleiden’.

Communicatie

Een belangrijk onderdeel van het verleiden is goede communicatie, door middel van bijvoorbeeld campagnes, waarbij ook duidelijk wordt gemaakt wat de voordelen van verduurzamen zijn, zoals een lagere energierekening en meer wooncomfort. Dit onderdeel is misschien wel het belangrijkste van allemaal. Zelfs inwoners die erg begaan zijn met het onderwerp en zelf actief ermee bezig zijn, weten lang niet alle informatie en hulpmiddelen te vinden. De website zal hier een centrale rol in spelen, als eerste informatiepunt, met alles over verduurzamende maatregelen, subsidies, bijeenkomsten en een Q&A. Ook het delen van ervaringen en *testimonials*, zijn hier onderdeel van. Deze kunnen helpen om een beter beeld te geven van wat erbij komt kijken en wat het oplevert.

Energieloket en energie-ambassadeurs

Gemeente Nijkerk beschikt al over een mooi Energieloket, met een daaraan verbonden groep vrijwilligers die zich inzet voor een energieneutraal Nijkerk. Het Energieloket verzorgt persoonlijk

advies, zowel telefonisch/email als thuis, informatieavonden over energiebesparing en isoleren en is aanwezig in de buurten met de Energiecaravan.

Het Energieloket is echter nog bij lang niet iedereen bekend. Het duidelijker profileren van het Energieloket is daarom belangrijk in het vertellen van de boodschap: ga energie besparen. Hiertoe worden nu al extra acties opgezet. Hierbij wordt ingezet op de totaalboodschap: niet alleen energie besparen maar ook de tuin vergroenen en regenwater afkoppelen. Het Energieloket werkt daarom regelmatig samen met o.a. De regenwateradviseurs, zoals in de nieuwe Klimaatkamer.

Koppeling met herinrichting van wijken

Het herinrichten van wijken is een natuurlijk moment dat er veel contact is tussen gemeente en inwoners van de wijk. Tevens zijn dat de momenten waarop vragen worden gesteld ten aanzien van de ondergrondse infrastructuur. Moet de elektrische infrastructuur worden vervangen of verzwaard? Is het gasnet nog van voldoende kwaliteit? Typisch vragen die een antwoord verdienen van de strategie van de Warmtevisie, in overleg met de bewoners van de wijk.

Per herinrichtingswijk zal, op het moment dat de herinrichting aanstaande is, een klankbordgroep worden gevormd. Doel van deze groepen is om, vooruitlopend op de herinrichting, nader in gesprek te gaan met de buurt ten aanzien van het realiseren van collectieve warmte-oplossingen, maar ook ten aanzien van het collectief realiseren van individuele oplossingen. Hierbij valt te denken aan het organiseren van collectieve inkoopacties voor bijvoorbeeld zonnepanelen of warmtepompen voor de straat. Mogelijk zijn er bewonersinitiatieven, van inwoners die samen iets willen realiseren. De gemeente kan hierin dan faciliteren. Bij de herinrichting van de wijken Rensselaer en Campenbuurt doen we inmiddels eerste ervaringen op met deze aanpak.

Voorbeeldwoningen

Er zijn in de afgelopen jaren al diverse enthousiaste inwoners geweest die hun huis volledig energieneutraal hebben gemaakt. Een aantal van deze voorbeelden zijn te vinden op de website www.duurzaam-nijkerk.nl. Samen met de Woningstichting Nijkerk wordt onderzocht of we een soort netwerk van voorbeeldwoningen kunnen maken, zodat er voor elk woningtype een goed voorbeeld beschikbaar is. Dit sluit bijvoorbeeld aan bij het initiatief van de Duurzame Huizenroute die jaarlijks wordt gehouden.

3. We nemen een aantal jaar de tijd om verder onderzoek te doen

We maken onderscheid tussen het individuele en collectieve spoor. Voor een heel aantal buurten is al duidelijk dat een warmtenet geen optie is. Hier hakken we de knoop door en zeggen: hier komt een individuele oplossing. Woningeigenaren in buurten met een individuele oplossing kunnen dan al op eigen tempo aan de gang met verduurzamen van hun woning, met de zekerheid dat ze geen rekening hoeven te houden met een eventueel toekomstig warmtenet.

Nader onderzoek

Voor de wijken waar een collectieve oplossing eventueel tot de mogelijkheden behoort, zal nader onderzoek worden uitgevoerd. Hoe kijken de inwoners tegen een warmtenet aan? Wat moet ervoor gebeuren? Zijn de benodigde technieken en installaties toe te passen? Welke warmtebronnen zijn in te zetten? Etc. In de komende jaren zoeken we een antwoord op deze vragen en werken we plannen verder uit, zodat in de jaren erna gestart kan worden met de daadwerkelijke realisatie (wat in sommige gevallen goed tien jaar kan duren). Bij het formuleren van de onderzoeksvragen maken we een zorgvuldige afweging tussen algemeen geldende vragen die mogelijk al op andere plekken in het land worden uitgezocht (bijvoorbeeld in de Proeftuinen Aardgasvrij) en meer lokale vragen waarvan het logisch is dat die door de gemeente Nijkerk (al dan niet in samenwerking met de regio) worden opgepakt.

Volgen landelijke ontwikkelingen

De voorgestelde strategie geeft de mogelijkheid om een aantal regionale en landelijke ontwikkelingen ook af te wachten. Zo wordt er op dit moment in de regio Amersfoort bodemonderzoek gedaan naar de mogelijkheden van geothermie. De uitkomsten van dit onderzoek moeten duidelijk maken of diepe aardwarmte mogelijk gebruikt kan worden voor het verwarmen middels een warmtenet. Daarnaast is de verwachting dat ook het landelijk beleid zeker niet stil zal staan. Zeker in de doorontwikkeling van 'verleiden – verzoeken – verplichten' zullen landelijke instrumenten nodig zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het verplicht stellen van een hybride warmtepomp in plaats van de reguliere Cv-ketel. In de komende jaren zal er naar verwachting meer duidelijkheid komen over de instrumenten die gemeenten ter beschikking krijgen waar het gaat om de regievoering rond de warmte transitie.

Versoepelen beleid

We komen nu al regelmatig tegen dat inwoners ambities hebben op het gebied van verduurzaming van hun woning, maar hierbij aanlopen tegen beperkingen in het beleid van de gemeente. Een voorbeeld is het kleine windmolentje, dat erg aantrekkelijk is voor op het boerenerf, maar momenteel nagenoeg niet is toegestaan in de bestemmingsplannen. We doen onderzoek naar beperkingen die woningeigenaren nu tegenkomen bij het verduurzamen van hun huis, en doen daar waar mogelijk voorstellen voor beleidsmatige aanpassingen op. Afwegingen ten aanzien van het al dan niet toestaan van kleine windmolentjes worden overigens meegenomen in het beleidskader Wind.

Bedrijven en bedrijventerreinen

De Transitievisie Warmte richt zich op de gebouwde omgeving. Hieronder vallen woningen en andere gebouwen, zoals scholen, instellingen en winkelpanden. Kleinschalige bedrijven in de gebouwde omgeving doen mee met de wijkgerichte aanpak. Voor (industriële) bedrijven en bedrijventerreinen zijn en worden andere afspraken gemaakt. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord, onderdeel 'Industrie'. Zo zijn grootverbruikers al verplicht om bepaalde energiebesparende maatregelen te treffen. Hierop wordt gehandhaafd door de omgevingsdienst.

We willen hierin als gemeente faciliteren en ondersteunen. Daarom zijn we in regionaal verband de mogelijkheden van een energieloket voor bedrijven aan het onderzoeken. Hier zouden bedrijven terecht kunnen met hun vragen over verduurzamen, wettelijke verplichtingen, etc. Ook werven we een adviseur duurzame opwek en bedrijfsleven, die bedrijven kan adviseren en ondersteunen bij het verduurzamen van hun bedrijf.

Daarnaast doen we verder onderzoek naar het inzetten van restwarmte, waaronder industriële restwarmte. Een eerste haalbaarheidsonderzoek, uitgevoerd door RHDHV in opdracht van Provincie Gelderland, laat zien dat er zeker kansen zijn, maar dat die voorlopig nog niet rendabel zijn. Daarom houden we ontwikkelingen in de gaten.

4. We creëren een helder financieel plaatje voor de bekostiging van alle maatregelen

De warmtetransitie gaat veel geld kosten en het is nu nog niet duidelijk wie dat allemaal gaat bekostigen. Eerder zijn al de financiële instrumenten van het Rijk genoemd, maar daarmee zijn we er nog niet. Daarom maken we helder wát het gaat kosten, wíe welke onderdelen gaat betalen, en hóe dat gefinancierd kan worden. Dit plaatje hangt samen met de isolatievisie, waarin de kosten voor de maatregelen terugkomen, en het onderzoek dat gedaan wordt naar collectieve oplossingen. Daarnaast overwegen we een aantal aanvullende instrumenten.

Subsidieloket

Een subsidieloket zal in opzet moeten lijken op het Energieloket, alleen zal het zich specifiek richten op subsidies en leningen ten aanzien van verduurzaming. Er zijn al behoorlijk wat subsidies en leningen beschikbaar, maar het aanvragen ervan kan behoorlijk ondoorzichtig zijn. Het verschilt per instrument waar je het voor kan aanvragen, wanneer je dat moet doen en welke voorwaarden hieraan zijn verbonden. Een goede informatievoorziening middels de website kan hierbij helpen, maar de verwachting is dat dat niet voor iedereen voldoende zal zijn. Het (lokaal of regionaal) subsidieloket kan

dan hulp bieden bij het zoeken van de juiste subsidie voor de juiste maatregelen en ook hulp bij het indienen van een subsidieaanvraag.

Lokaal duurzaamheidsplatform

Op dit moment onderzoekt het college samen met onder andere de Woningstichting Nijkerk en de Rabobank Randmeren de mogelijkheid van een lokaal duurzaamheidsplatform. Dit platform zou kunnen voorzien in de behoefte van inwoners aan onafhankelijke informatie over financiering, geschikte bedrijven en persoonlijk advies. Deze zaken komen op één plek bij elkaar in een platform, waarop inwoners ook meteen offertes kunnen aanvragen bij betrouwbare (lokale en regionale) partijen.

Overzicht

We maken ruwweg een driedeling qua tijd, met een algemeen, een individueel en een collectief spoor.

	2020-2030	2030-2040	2040-2050
	Verleiden	*Verzoeken*	*Verplichten*
Algemeen	- Oprichten klankbordgroepen per wijk - Faciliteren/ondersteunen bewonersinitiatieven - Inzet op communicatie en voorlichten - Inzet op no-regret maatregelen	- Faciliteren/ondersteunen bewonersinitiatieven	- Instrumentarium: PM
	Monitoring		
Individueel	- Collectieve inkoopacties (voor individuele oplossingen) - Inzet op en voorlichting over financieringsmaatregelen - Samenwerking WSN, Rabobank en installatiebedrijven - Voorbeeldwoningen	- Collectieve inkoopacties (voor individuele oplossingen) - Eerste buurten van het aardgas (waar dat kan)	- Alle buurten van het aardgas
Meekoppelkansen	*Netverzwaring bij wijkontwikkeling*		
Collectief	- Verder onderzoek w.o. technische en financiële haalbaarheid - Formuleren plannen diverse (lokale) warmtenetten - Eventueel aansluiten regionaal Warmtebedrijf - Kennis delen Proeftuinen Aardgasvrije Wijken - Diverse go-no-go besluiten	- Start realisatie warmtenetten indien mogelijk	- Afronden warmtenetten - Afsluiten aardgasaansluitingen
Meekoppelkansen		*Mogelijkheid tot wijkontwikkeling bij aanleg collectieve voorzieningen*	

Isolatievisie

Planning

In de transitievisie moet ook een planning worden gegeven voor de buurten die als eerste aardgasvrij of aardgasvrij-ready gaan worden. Wanneer er echter vooral gekozen wordt voor individuele oplossingen en er nog geen duidelijkheid is over het (beschikbaar komen) van gemeentelijk instrumentarium is het de vraag of een dergelijke planning per wijk realistisch is. In de aanpak van de Warmtevisie willen wij in elk geval onderscheid maken in de volgende wijken:

1. Wijken waar de individuele oplossing evident is, met weer een onderscheid tussen landelijk gebied en stedelijk gebied;
2. Wijken waar nog nader onderzoek naar individueel/collectief nodig is.
3. Wijken die al (grotendeels) gasloos zijn.
4. Bedrijventerreinen

We zullen een aanpak schetsen waarin in elk geval een koppeling wordt gelegd met de planning van de herinrichting van wijken en de daarbij behorende besluiten met betrekking tot de ondergrondse infrastructuur.

Ook zullen we, naar analogie van de Routekaart, per periode van 4 tot 5 jaar een inschatting maken van het aantal huizen dat naar verwachting aardgasvrij kan worden gemaakt

Monitoring

Om in de gaten te houden of er voldoende progressie in de transitie zit, is het belangrijk om te monitoren en te blijven monitoren. Dit kan aan de hand van het aantal aardgasaansluitingen dat er in de gemeente (nog) aanwezig is. Dat duidt op een ‘harde’ progressie. Deze woningen zijn dan al ‘klaar’. Ook kan gekeken worden naar het gasverbruik, in woningen en andere gebouwen. Als er meer wordt geïsoleerd en energie wordt bespaard, zal er minder gas worden verbruikt, ook al zijn die woningen dan nog niet volledig van het aardgas af.

Liander werkt aan een monitoringstool voor aardgasvrije wijken, die momenteel al wordt ingezet in Nijmegen. Als dit verder ontwikkeld is, komt het ook ter beschikking voor andere gemeentes in hun afzetgebied.

Gemeente Nijkerk heeft zelf ook een monitoringstool. Daarin wordt ook het gasverbruik en het aantal gasaansluitingen bijgehouden, dus dat is ook een goed hulpmiddel.

Wanneer blijkt dat in bepaalde wijken al veel huizen van het gas af zijn, of er in ieder geval nog maar weinig gas wordt verbruikt, dan kunnen dat wijken worden die als eerste daadwerkelijk van het aardgas afgaan. Omgekeerd, in wijken waar de ontwikkeling uitblijft, kan extra worden ingezet op communicatie en participatie, om ook hier de inwoners mee te krijgen.

Organisatie

De Warmtevisie zal op hoofdlijnen ook antwoord geven op de organisatie die voor de uitvoering nodig is. Door de koppeling te maken met de herinrichting van de wijken kan op veel onderdelen werk met werk worden gemaakt. De intensieve aanpak op communicatie (verleiden), energie- en subsidieloket en vervolgonderzoeken zal naar verwachting om intensivering van de gemeentelijke activiteiten vragen. De lopende kabinetsformatie zal naar verwachting meer inzicht geven op welke wijze gemeenten voor het uitvoeren van deze taken worden gecompenseerd.